

HERALDISK TIDSSKRIFT

BIND 1 • NR 9 • 1964

Ny Heraldisk Litteratur

SOCIETAS HERALDICA SCANDINAVICA

Heraldisk Selskab • Heraldinen Seura • Skjaldfræðafélagið

Heraldisk Selskap • Heraldiska Sällskapet

Ny Heraldisk Litteratur

Smag og Bebag i Amerika

J. A. Reynolds: *Heraldry and You—Modern Heraldic Usage in America*; 184 sider, 218 illustrationer i 6 tinkturer (incl. guld og sølv); Thomas Nelson & Sons, New York 1961; \$7.50.

Forfatteren er præsident for »The American Heraldic Society«. I bogens forord siger han, at han ikke har til hensigt at fortælle sine landsmænd, hvad de burde gøre, men blot at vise dem, hvad de faktisk gør. Når han alligevel nu og da giver udtryk for sin personlige opfattelse, vil han udtrykkelig gøre opmærksom herpå, og så iøvrigt overlade det til læseren selv at fælde sin dom, thi, som han siger, »det gør læseren jo alligevel«.

Heldigvis — må man vist sige — har forfatteren ikke fulgt denne programerklæring slavisk. Bogen er ret traditionelt opbygget og forfatterens egentlige hensigt synes at være:

- at informere om heraldik,
- at skabe interesse for emnet og
- at søge den heraldiske »smag« højnet.

Man får flere både lødige og muntre oplysninger, lige fra den korrekte blasonering af Adam og Evas våbener til betretninger om »lovløsheden« i amerikansk våbenret (tilstande, der i mangt og meget minder om forholdene i Skandinavien). Vi får at vide, at hjelmen er en ret uvæsentlig bestanddel af et våben, og at man udmærket godt kan gengive hjelmtegnet på den snoede vulst svævende lavt over skjoldet. Hvis man absolut vil have hjelmen med, kan man, i stedet for de traditionelle sølv- og stål-farvede hjelme, male hjelmen i skjoldets hovedfarve f. eks. grøn. Praktisk talt alt er til ladt — blot det gøres med smag. Med denne sidste reservation er jeg omtrent enig med forfatteren, men hvis bogens illustrationer er billedlige udtryk for hans opfattelse af hvad god heraldisk smag er, ja så er vi bund uenige. Trods

fint krideret papir og overdådig anvendelse af samtlige kendte (og nogle ukendte) tinkturer er illustrationerne ganske usædvanlig rædselsfulde.

Haxt.—

Uppslagsböcker

Två nyutkomna svenska enbandslexika böra framhållas för sitt moderna heraldiska bildmaterials skull, varför vi hava att tacka två SHS-medlemmar.

Bengt Olof Kälde har varit illustrationsredaktör för sjätte upplagan av *Norstedts Uppslagsbok*, Stockholm 1962, och man anar även hans hand bakom många notiser. Utmärkta äro bl. a. hans teckningar till »rangkronor» och »vapen» (fingerade paret Grip-Treberg, Värnamo stad, Sköld, Hård af Segerstad, friherrinnan von Platen nr 364, Linköpings stift). Bland planscherma må nämnas den fotografiska vid »ordnar», där genom ett tekniskt missöde dock några färger erhållit felaktiga valörer (Johanniterordens i Sverige svarta band har således vita kantränder) och vissa »riddartecken» äro dylika av 1. kl.

Lilla Focus, Almqvist & Wiksell/Gebers Förlag AB, Uppsala och Stockholm 1961, är egentligen ett koncentrat av den 5-bandiga »stora» Focus med tonvikten lagd på bildsidor och tabeller. Man är *Sven Sköld* särskilt tacksam för hans föredömliga nyteckningar av samtliga svenska landskaps- och stadsvapen (s. 485 resp. 778—9). Han har även illustrerat »heraldik» (bl. a. Sveriges Konung, hertigen av Halland, greve Hamilton, friherre Coyet nr 117, Hammarskjöld, Bergman). Utmärkta äro även bilderna till »kronor och regalier», men den i tabellen vid »ordnar» upptagna Kungl. medaljen »Sui memores alios fecere merendo» utdelas ej för »välgörenhet» utan till utlänningar för räddningsbragder o. d. Textmedarbetare äro heraldikerna *Uno Lindgren* och *C. G. U. Scheffer*.

Båda uppslagsböckerna innehålla sedvanliga flaggkartor i färg, medan NU:s färgplansch vid »landskapsvapen» är rätt traditionell (ehuru Skåne för en gångs skull försetts med blå beväring).

L. P.-n.

Det kan tilføjes, at *Leif Pålsson* selv nyligen har skrevet om det svenske flag — og faner og flag i det hele taget — nemlig i bind 4 af det nystartede *Bonniers Lexikon* 1—15, 1961 ff. I dette store værk udarbejder *Leif Pålsson* artiklerne inden for flag- og ordenskundskab. Artiklerne om heraldiske emner er udarbejdet af afdøde *Arvid Berghman*.

S.T.A.

Heraldikkens første Årbundreder

Jay Williams: *Korstogtidens Riddere*; 150 sider, ca. 18 × 26 cm, indb. Dkr. 34; Gyltendal 1963.

Fremstillingen begynder med slaget ved Hastings 1066, hvor Vilhelm Erobrerens rytterhær slog Harald Godwinsons angelsaksiske fodfolk, og ender med slaget ved Courtrai 1302, hvor den franske ridderhær blev slået af flamske borgere til fods. Imellem disse to betydningsfulde yderpunkter fortælles der om lensvæsen, ridderliv og riddersværmeri, ridderordenernes opståen, turneringer, og især om korsstogene.

Teksten er beregnet for et ungt publikum. Skildringen er stærkt forenklet, men i det store og hele levende. Sproget er dog pletvis mærkeligt uigennemtænkt eller barnagtigt, og oversættelsen bøder ikke herpå; den er tværtimod ofte kejtet eller sjusket.

Heraldikkens opståen omtales, og et par gange strejfs heraldiske forhold, men det er ikke mange linjer teksten

ofrer herpå. Hvad der imidlertid gør bogen både tiltrækkende og interessant for heraldikeren, er dens godt 150 illustrationer, størstedelen samtidige eller fra 1300- og 1400-tallet (om end desværre uden nøjagtigere datering) og i farver. For disses skyld er bogen værd at eje. De fleste er gengivelser efter illuminerede håndskrifter, vesteuropæiske, byzantinske og enkelte orientalske.

En stor del af billederne, fra heraldikkens bedste tid, er vidunderligt smukke og trænger ingen kommentarer for at nydes. Med ved siden af kan de naturligvis fortælle betragteren adskillige tankevækkende og vigtige ting. Et par eksempler:

Fra det Første Korstogs tid (1096) ses en skare krigere som alle viser deres skjolde, og ikke ét af disse har antydning af figur eller mønster. Det stemmer nøje med, hvad den byzantinske prinsesse Anna Kómnenas skrev om den korsfarerhær, som hendes far i maj 1097 satte over Bosporus: »deres skjolde var blanke og uden billeder«. Siden hun noterede sig dette, må hun have fundet det påfaldende, i hvert fald da hun skrev sin beretning. Hun døde 1148, og før dette år har vi da også umiskendelige heraldiske figurer på bannere, lansevimpler, telte (hele teltdugen ét stort våbenmærke; dette er dog muligvis senere), dragter, sadeldækkener, og på skjolde. Også saracenerne er gengivet med mærker, som er decideret heraldik.

Af adskillige illustrationer fremgår det, at et våbenmærke ikke altid var forbeholdt en enkelt person, men at en gruppe krigere som kæmpede sammen (formodentlig under fælles leder) kunne have samme våbenmærke, på skjold, dragt og lanseflag. Dette er indlysende praktisk og nærliggende, men er en side af heraldikkens udvikling som oftest forbigås eller rent ud benægtes.

S.T.A.

[DA] Dette materiale er beskyttet af ophavsret. Det kan downloades, lagres og udskrives til personlig brug og til ikke-kommerciel brug i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbejdning, tilgængeliggørelse samt fremstilling af kopier er ellers kun tilladt i det omfang, der følger af lov eller aftale.

[NO] Dette materialet er beskyttet av opphavsrett. Det kan lastes ned, lagres og skrives ut for personlig bruk og for ikke-kommersiell bruk i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbeidning, tilgjengeliggjøring og fremstilling av kopier er ellers bare tillatt i den grad som følger av lov eller avtale.

[SV] Detta material är skyddat av upphovsrätt. Det får laddas ned, sparas och skrivas ut för enskilt bruk samt för icke-kommersiellt bruk i samband med undervisning och forskning. Bearbetning, tillgängliggörande samt framställning av kopior är i övrigt bara tillåtet i den utsträckning som följer av lag eller avtal.

[EN] This material is protected by copyright. It may be downloaded, saved and printed for personal use and for non-commercial use in connection with teaching and research. Altering, making it available or producing copies is otherwise only permitted to the extent that follows from law or contract.